

© Андрейчин М. А., 2024
 УДК 614.4(049.32)
 DOI 10.11603/1681-2727.2024.2.14612

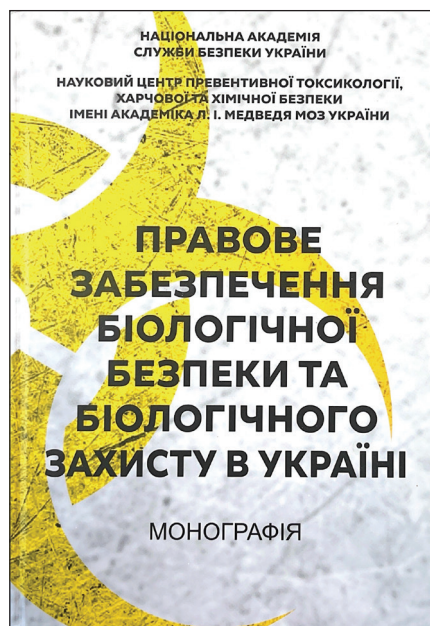
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ : МОНОГРАФІЯ / М. В. ВЕЛИЧКО, Т. О. КОВАЛЕНКО, І. М. САЛАГОР, Є. Д. СКУЛИШ, О. В. ШАМСУТДІНОВ. – ЧЕРНІВЦІ : ДРУК АРТ, 2024. – 280 с.

Тема рецензованої монографії українська актуальна. Автори вперше запропонували результати вивчення сучасного правового забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту України в контексті можливостей адекватної протидії загрозам біологічного характеру національній безпеці держави та запропонували науково обґрунтовані шляхи подальшого вдосконалення відповідних правових норм. Коротко охарактеризовано зміст кожного розділу книжки. Рецензент схвально оцінив роботу, зазначаючи, що книжка буде корисною науковцям, викладачам, курсантам і студентам правових, природничих та медичних закладів вищої освіти, а також працівникам відповідних державних установ і підприємств.

Ключові слова: біологічна безпека, біологічний захист, правове забезпечення.

Актуальність цієї монографії полягає в тому, що з розвитком досліджень у галузі біотехнології і мікробіології, впровадженням їх результатів у сучасне життя виникають суттєві загрози для біологічної безпеки, особливо внаслідок суспільно небезпечних дій з використанням шкідливих біологічних агентів. При цьому даних про соціально обумовлений правовий супровід біологічної безпеки та біологічний захист в Україні в науковій літературі немає, дотепер відповідні ґрунтовні теоретичні дослідження не проводились.

На сучасному етапі в умовах повномасштабної російської агресії проти України відзначається зростання загроз біологічного походження, що становлять реальну небезпеку для існування живих організмів біосфери взагалі і людини зокрема. Все чіткіше вирисовується

небезпека можливого порушення цілісності людського геному та повноцінного функціонування людини як біологічної істоти. Тому значно підвищилась актуальність належного нормативно-правового забезпечення у сфері біологічної безпеки.

Зміст монографії відповідає її назві. У роботі наведено результати вивчення сучасного правового забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту України в контексті можливостей адекватної протидії загрозам біологічного характеру національній безпеці держави та запропоновано науково обґрунтовані шляхи подальшого вдосконалення відповідних правових норм. У ній перераховано основні вимоги, з врахуванням яких має бути побудована система біологічної безпеки та біологічного захисту

в Україні, а також запропоновано відповідні організаційні заходи.

Монографія складена із семи розділів. У першому висвітлено теоретико-правові засади біологічної безпеки як підсистеми національної безпеки України, зокрема наведено сучасне визначення понять «безпека» та «біологічна безпека», обговорено співвідношення категорій «біологічна безпека» та «біологічний захист». Другий розділ, окрім визначення поняття «біозагрози», містить нормативно-правову характеристику небезпечного біологічного чинника, перелік біологічних патогенних агентів, джерел біологічних загроз та їх класифікацію. У третьому розділі описано міжнародні й національні засади правового забезпечення генетичної, біотехнологічної, санітарно-епідеміологічної, медико-біологічної, харчової, ветеринарної та фітосанітарної безпеки. У четвертому розділі наведено правові та організаційні засади протидії біотероризму на світовому та регіональному рівнях. Наступний, п'ятий, розділ

відведений ролі головних суб'єктів державного забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту України – Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів і Служби безпеки України. У шостому розділі наведено основні засади кримінально-правової охорони біологічної безпеки держави, зокрема щодо системи кримінальних правопорушень біобезпеки, порушень правил поводження з біологічними агентами, застосування біологічної зброї, а також юридичного аналізу складу злочину у разі екоциду. Сьомий розділ присвячено висвітленню шляхів вдосконалення системи біологічної безпеки та біологічного захисту в Україні. У ньому автори навели низку пропозицій, спрямованих на поліпшення побудови цієї системи та кращу підготовку спеціалістів.

Автори монографії обґрунтовано вважають, що система біологічної безпеки та біологічного захисту в Україні повинна відповідати таким вимогам: охоплювати всі види можливих біологічних загроз і надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру; бути в постійній готовності до протидії біологічним загрозам і мати високу готовність належно реагувати на ці загрози; забезпечувати скоординовану діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади за програмами і планами дотримання біологічної безпеки та ліквідації надзвичайних ситуацій, пов'язаних з біологічними чинниками; бути відкритою для міжнародного співробітництва у спільних зусиллях щодо підтримання біологічної безпеки.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що висновки та пропозиції авторів можуть бути використані у таких сферах:

– *законотворчість* – при вдосконаленні окремих положень законів і підзаконних актів у сфері медико-біологічної діяльності держави;

– *правозастосування* – при вирішенні проблем кваліфікації злочинів, що можуть вчинятися у сфері біологічної безпеки та біологічного захисту України;

– *науково-дослідницька робота* – у процесі подальшої розробки теоретичних і прикладних аспектів забезпечення засобами права біологічної безпеки та біологічного захисту України;

– *навчальний процес* – здобувачів вищої освіти з числа курсантів, слухачів, студентів правових, природничих і медичних спеціальностей.

Враховуючи актуальність комплексного дослідження та науково-практичне значення його результатів, доцільно рекомендувати монографію М. В. Величка та співавторів «Правове забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту в Україні» науковцям, викладачам, курсантам і студентам правових, природничих та

медичних закладів вищої освіти, а також працівникам відповідних державних установ і підприємств.

Академік НАМН України, професор М. А. Андрейчин (м. Тернопіль).

LEGAL PROVISION OF BIOLOGICAL SAFETY AND BIOLOGICAL PROTECTION IN UKRAINE: MONOGRAPH / M. V. VELYCHKO, T. O. KOVALENKO, I. M. SALAHOR, YE. D. SKULYSH, O. V. SHAMSUTDINOV. – CHERNIVTSI: PRINT ART, 2024. – 280 p.

M. A. Andreychyn

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

SUMMARY. The topic of the reviewed monograph is extremely relevant. For the first time, the authors proposed the results of the study of the modern legal provision of biological safety and biological protection of Ukraine in the context of the possibilities of adequate countermeasures against biological threats to the national security of the state and proposed scientifically based ways of further improvement of the relevant legal norms. The content of each chapter of the book is briefly described. The reviewer praised the work, noting that the book will be useful to scientists, teachers, cadets and students of law, science and medical institutions of higher education, as well as employees of relevant state institutions and enterprises.

Key words: biological safety; biological protection; legal support; monograph; book review.

Відомості про автора:

Андрейчин Михайло Антонович – академік НАМНУ, д. мед. наук, завідувач кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хворобами Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; e-mail: andreychyn@tdmu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0154-730X>

Information about the author:

Andreychyn M. A. – academician of NAMS of Ukraine, MDS, Professor, the head the Department of Infectious Diseases and Epidemiology, Skin and Venereal Illnesses of I. Horbachevsky Ternopil National Medical University; e-mail: andreychyn@tdmu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0154-730X>

Конфлікт інтересів: немає.

Author has no conflict of interest to declare.

Отримано 12.04.2024 р.